

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Vejledning til Finansiering B, hhx

August 2023

Vejledning til Finansiering B, hhx
August 2023

2023

ISBN nr. [xxx xxx xxx] (web udgave)

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

1220 København K

Indhold

Indledning.....	4
1 Identitet og formål	5
1.1 Identitet.....	5
1.2 Formål.....	5
2 Faglige mål og fagligt indhold	7
2.1 Faglige mål	7
2.2 Kernestof	8
2.3 Supplerende stof.....	12
2.4 Omfang	12
3 Tilrettelæggelse	13
3.1 Didaktiske principper.....	13
3.2 Arbejdsformer	13
3.3 It.....	15
3.4 Samspil med andre fag.....	16
4 Evaluering.....	17
4.1 Løbende evaluering	17
4.2 Prøveformer	17
4.3 Bedømmelseskriterier.....	18
4.3.1 Oversigt over karakterskalaen	19
4.3.2 Eksempel på karakterbeskrivelser for mundtlig prøve.....	19

Indledning

Vejledningen præciserer, kommenterer, uddyber og giver anbefalinger vedrørende udvalgte dele af læreplanens tekst, men indfører ikke nye bindende krav.

Citater fra læreplanen er anført i citationstegn.

Følgende ændringer er foretaget i vejledningen, august 2023:

- Diverse mindre præciseringer

1 Identitet og formål

1.1 Identitet

Den finansielle videnskab kan opdeles i to hovedgrene, mikroøkonomi og makroøkonomi. Mikroøkonomien er den del af den finansielle videnskab, der beskæftiger sig med forbrugerne, virksomhederne, investorerne og andre agents finansielle adfærd. Makroøkonomien beskæftiger sig med fænomener for den samlede økonomi, fx udviklinger i den samlede vækst i den nationale og internationale produktion, inflation og rentedannelse.

Videnskabsområdet finansiering er rammen for en række forskningsområder af makroøkonomisk og mikroøkonomisk karakter. Det drejer sig om forskning omkring de finansielle markeder, som ofte opdeles i kreditmarkederne og aktiemarkederne, samt forskning omkring virksomhedens kapitalfremskaffelse og finansielle investeringer

Problemstillingerne omkring de finansielle markeder knytter sig til deres formål: At formidle likviditet mellem finansielle enheder med et likviditetsoverskud og enheder med et likviditetsunderskud. De finansielle institutioner har en vigtig rolle i denne formidling, specielt i forhold til virksomhederne. Virksomhederne revurderer løbende deres kapitalfremskaffelse og finansielle investeringer af hensyn til deres finansielle stilling på kort og lang sigt.

Fagets identitet er beskrevet i læreplanen som følger: *”Finansiering er et samfundsvidenskabeligt fag, der omfatter viden og kundskaber om finansielle institutioner og deres produkter samt finansielle markeder. Faget beskæftiger sig med finansielle beslutninger omkring kapitalfremskaffelse og finansielle investeringer i en international kontekst. Der arbejdes i faget med almenmenneskelige spørgsmål i relation til individ, virksomhed og samfund.”*

Det gymnasiale fag finansiering beskæftiger sig således med de finansielle problemstillinger set fra en virksomheds og husholdnings synsvinkel. De finansielle institutioner og markeder studeres, fordi udviklingerne her sætter rammer for virksomhedernes og husningernes handlemuligheder. Faget forudsætter altså en virksomhedsøkonomisk kontekst, men konteksten kan også være privatøkonomisk.

1.2 Formål

Det fremgår af lov om de gymnasiale uddannelser § 1. *”Formålet med uddannelserne omfattet af denne lov er at forberede eleverne til videregående uddannelse, herunder at de tilegner sig almendannelse, viden og kompetencer gennem uddannelsens kombination af faglig bredde og dybde og gennem samspillet mellem fagene.”* (..)

Det fremgår endvidere af lovens § 4. (..) *”Uddannelsen skal udvikle elevernes evne til faglig fordybelse og deres forståelse af teoretisk viden som redskab for analyse af virkelighedsnære forhold. Der lægges i undervisningen vægt på innovation og problemløsning, herunder ved arbejde med virkelighedsnære cases og projekter.”* (..)

Formålet med undervisningen i finansiering knytter tydeligt an til de gymnasiale uddannelsers formål. Fagets formål er beskrevet i læreplanen som følger: *”Gennem undervisningen skal eleverne udvikle deres evne til at analysere, vurdere og formidle problemstillinger omkring kapitalfremskaffelse og finansielle investeringer gennem anvendelse af fagets teori. Undervisningen skal desuden fremme elevernes evne til at arbejde struktureret og målrettet, men også innovativt med løsning af en virksomheds finansielle udfordringer.*

Undervisningen skal udvikle eleverne evne til at forholde sig til virksomhedens finansielle handlemuligheder i en international kontekst.

Undervisningen skal bidrage til udviklingen af elevernes digitale kompetencer og dannelse. Desuden skal undervisningen fremme elevernes nysgerrighed, engagement i fagets discipliner, og de uddannelses- samt karrieremæssige muligheder som faget indbyder til. Undervisningen skal endelig fremme elevernes evne til produktion af viden i overensstemmelse med god akademisk praksis.

Faget skal bidrage til udviklingen af elevernes almendannelse ved at skærpe elevernes forståelse af sig selv som individer og borgere i et åbent markedsøkonomisk og demokratisk samfund.”

2 Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Fagets mål knytter sig til identifikationen af de kompetencer som karakteriserer finansiel kompetence. Kompetencerne er visualiseret som blade i en økonomifaglig kompetenceblomst. Hver for sig refererer karakteristikkene til begrebet 'en økonomisk kompetence' forstået som nogens indsigtfulde parathed til at handle på en måde, der lever op til en særlig slags økonomiholdige udfordringer i en given situation.

Det fremgår af fagets mål, at
"Eleverne skal kunne,

- afgøre hvilke forhold, der har betydning for en virksomheds kapitalanskaffelse og finansielle investeringer, herunder demonstrere viden og kundskaber om fagets identitet og metoder.
- identificere, formulere og løse problemer, der knytter sig til en virksomheds kapitalanskaffelse og finansielle investeringer
- anvende finansielle modeller og forklare modellernes forudsætninger
- ræsonnere med anvendelse af fagets teori, herunder kunne forklare sammenhænge mellem virksomhedens kapitalbehov og kapitalfremskaffelse
- indsamle, bearbejde og præsentere informationer om en virksomheds finansielle forhold og vurdere informationernes troværdighed og relevans
- fortolke og formidle informationer om finansielle forhold bredt og i samspil med andre fag
- udvælge og anvende relevante matematiske og digitale redskaber."

"Afgøre hvilke forhold, der har betydning for en virksomheds kapitalanskaffelse og finansielle investeringer, herunder demonstrere viden og kundskaber om fagets identitet og metoder"

Denne kompetence drejer sig om elevernes evne til at skelne mellem hvilke spørgsmål, der er væsentlige for en virksomheds finansielle forhold, og hvilke der ikke er, samt at vide hvornår de skal bringes i spil. Kompetencen handler endvidere om, selv at kunne stille sådanne spørgsmål, og at have blik for, hvilke typer af svar, der kan forventes i en given sammenhæng.

"Identificere, formulere og løse problemer, der knytter sig til en virksomheds kapitalanskaffelse og finansielle investeringer"

Denne kompetence består i elevens evne til at identificere og formulere og løse udfordringer der knytter sig til en virksomheds finansielle beslutninger. Denne kompetence omfatter endvidere evnen til at konsekvensvurdere alternative beslutninger.

"Anvende finansielle modeller og forklare modellernes forudsætninger"

Denne kompetence består af elevernes evne til at anvende finansielle modeller, herunder modeller der kan beskrives matematisk. Kompetencen omfatter desuden evnen til at være kritisk over for de resultater anvendelsen af modellerne fører frem til samt evnen til at forklare modellernes forudsætninger.

"Ræsonnere med anvendelse af fagets teori, herunder kunne forklare sammenhænge mellem virksomhedens kapitalbehov og kapitalfremskaffelse"

Denne kompetence består i elevernes evne til, på den ene side at kunne følge og bedømme et finansielt ræsonnement, herunder kunne vurdere sammenhængen mellem en række finansielle forhold. På den anden side består kompetencen i at kunne gennemføre et finansielt ræsonnement.

"Indsamle, bearbejde og præsentere informationer om en virksomheds finansielle forhold og vurdere informationernes troværdighed og relevans"

Denne kompetence består i elevernes evne til indsamle, bearbejde og præsentere informationer om økonomiske forhold. Kompetencen handler desuden om at overskue mulige kilder såvel primære som sekundære til en given problemstilling, således at der kan foregå en kvalificeret indsamling og udvælgelse af informationer.

"Fortolke og formidle informationer om finansielle forhold bredt og i samspil med andre fag"

Denne kompetence består i elevernes evne til at sætte sig ind i og fortolke andres økonomiske udsagn og tekster, dels evnen til at udtrykke sig på forskellige måder om finansielle forhold over for forskellige kategorier af modtagere. Kompetencen har både en udtryksside, hvor eleven er afsender af kommunikation, og en modtagende side, hvor eleven sætter sig ind i og fortolker andres udsagn og tekster.

"Udvælge og anvende relevante matematiske og digitale redskaber"

Denne kompetence består i elevernes evne til at udvælge og anvende relevante matematiske og digitale redskaber i forbindelse med indsamling, behandling og formidling af finansielle forhold. Kompetencen forudsætter, at eleverne har et matematisk beredskab og at eleverne har indsigt i de digitale muligheder og begrænsninger.

2.2 Kernestof

"Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber."

Det obligatoriske kernestof er anført i venstre kolonne med kursiv. I højre kolonne er der givet faglig inspiration til udfoldelsen af det enkelte kernestofområde.

Finansielle markeder	Faglig inspiration
<i>Pengemarkedet</i>	- Markedet for korte gældsbeviser. - Nationalbanken og pengeinstitutter. - Pengemængde, likviditet og rente.
<i>Valutamarkedet</i>	- Markedet for valuta. - Valutarisiko og nettoposition. - Risikoafdækning, valutaterminsforretninger og valutaoptioner. - Valutalån.
<i>Obligationsmarkedet</i>	- Obligationsudstedere. - Obligationstyper. - Obligationsbegreber, herunder obligationskurser, kursværdi, direkte rente og effektiv rente.
<i>Aktiemarkedet</i>	- Aktier, aktiebegreber, aktieklasser. - Kapitaltilførsel og børsnotering.
<i>Markedet for derivater</i>	- Derivatmarkedet.

Centralbankerne	Faglig inspiration
<i>Centralbankernes hovedopgaver på penge markedet og valutamarkedet</i>	- Nationalbankens hovedopgaver og funktion. - Rentedannelse, kort og lang rente. - Økonomisk vækst og inflation. - Pengepolitik - Nationalbankens redskaber. - Valutapolitik - Nationalbankens redskaber.
<i>Internationalt penge- og valutasamarbejde</i>	- ECB, hovedopgaver og funktion. - Federal Reserve. - Rentedannelse i EU og internationalt.

Realkreditinstitutionerne og deres produkter	Faglig inspiration
<i>Realkreditinstitutionerne hovedopgaver</i>	- Realkreditinstitutternes funktion, funding og forretning. - Realkreditobligationer.

Realkreditinstitutionerne og deres produkter	Faglig inspiration
<i>Analyse af realkreditprodukter</i>	- Obligationslån og kontantlån. Fastforrentede lån og rentetilpasningslån. - SDO, andre realkreditlån, afdragsfrihed, renteloft og kurssikring. - Omkostninger ved realkreditlån. - Indfrielse og konvertering af realkreditlån. - Vurdering og valg af realkreditlån.

Pengeinstitutionerne og deres produkter	Faglig inspiration
<i>Pengeinstitutionernes hovedopgaver</i>	- Pengeinstitutionernes funktion, funding og forretning. - Lovgivningskrav til pengeinstitutionerne, herunder solvens krav. - Kreditformidling, betalingsformidling og risikoformidling.
<i>Analyse af indlåns- og udlånsprodukter</i>	- Pengeinstitutionernes produkter, herunder forskellige ind- og udlånskonti samt låneformer. - Ind- og udlånsrente, rentemarginal og gebyrer. - Debitorvurdering af privatkunder og virksomheder, herunder sikkerhedsstillelse. - Kreditratings.

Fondsbørser og deres produkter	Faglig inspiration
<i>Fondsbørsernes hovedopgaver</i>	- Fondsbørsernes hovedopgaver og produkter. - Handel med værdipapirer. - Aktører på aktie- og obligationsmarkedet. - Investorer og investorprofil.
<i>Analyse af investeringer i aktier</i>	- Risiko og afkast. - Fortjeneste og tab på aktier. - Prisfastsættelse, aktityper og kurssvingninger. - Regnskabsrelaterede og børrelaterede nøgletal. - Fundamentalanalyse. - Vurdering af aktier. - Teknisk analyse. - Udvalgte udenlandske aktiemarkeder.
<i>Obligationer og derivater</i>	- Risiko og afkast. - Fortjeneste på obligationer. - Forhold, som påvirker obligationskurserne. - Vurdering af obligationer og derivater.

Investeringsportefølje	Faglig inspiration
<i>Porteføljestrategi</i>	- Forskellige porteføljestrategier. - Overvejelser ved sammensætning af porteføljer.
<i>Optimal investeringsportefølje</i>	- Risiko og afkast. - Risikomåling. - Sharpe ratio. - Spredning på forskellige aktivklasser og i forskellige dimensioner.

Startup virksomhedens finansieringsbehov	Faglig inspiration
<i>Analyse af startup virksomhedens behov for finansiering</i>	- Anlægskapitalbehov og driftskapitalbehov.
<i>Startup virksomhedens finansieringsmuligheder</i>	- Egen opsparing, netværk, pengeinstitutter, leverandørfinansiering, crowdfunding, Business Angels, innovationsmiljøer.

Etablerede virksomheders finansieringsbehov	Faglig inspiration
<i>Virksomhedens balancestruktur</i>	- Horisontal og vertikal balancestruktur.
<i>Analyse af den etablerede virksomheds behov for finansiering</i>	- Soliditetshensyn (anlægsgrad, soliditetsgrad, gældsætningsgrad og gearing). - Rentabilitetshensyn (afkastningsgrad, egenkapitalens forrentning og gældsrente). - Likviditetshensyn (likviditetsgrad og kapitalbindingsgrad).

Virksomhedens lånefinansiering	Faglig inspiration
<i>Finansiering af drift og anlæg</i>	- Anlægskapitalbehov og driftskapitalbehov. - Forskellige kilder til anlægsfinansiering, herunder annuitets- serie- og stående lån samt leasing. - Forskellige kilder til driftsfinansiering, herunder kassekredit, leverandørkredit og factoring.
<i>Analyse af lån</i>	- Kapitalomkostninger og effektiv rente (ÅOP). - Likviditet. - Risiko. - Balancestruktur. - Afhængighed. - Fleksibilitet.

Virksomhedens finansiering med egenkapital	Faglig inspiration
<i>Aktieemissioner</i>	- IPO (Initial Public Offering). - Kapitaludvidelse. - Fortegningsret eller uden fortegningsret.
<i>Analyse af emissioner</i>	- Børsprospekt. - Corporate Governance. - Krav når man er børsnoteret, oplysningsforpligtelsen og omkostninger.
<i>Børsintroduktioner</i>	- Fastsættelse af udbudskurven, fast kurs, Tender og Book-building. - Due Dilligence. - Analytikerdækning.

2.3 Supplerende stof

Det supplerende stof er beskrevet i læreplanen som følger: *"Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof vælges til at belyse aktuelle problemstillinger omkring kapitalfremskaffelse og samt finansielle investeringer. Det supplerende stof er typisk erhvervsnyheder om de finansielle markeder, aktieanalyser, analyser af renteutviklingen og udviklingen på boligmarkedet, oftest i et globalt perspektiv. Der skal indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog."*

Det supplerende stof skal udvælges, således at det sammen med kernestoffet medvirker til opfyldelsen af de faglige mål. Stoffet skal perspektivere og uddybe kernestoffet og udvide elevernes horisont på området.

2.4 Omfang

Det supplerende stof er beskrevet i læreplanen som følger: *"Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof vælges til at belyse aktuelle problemstillinger omkring kapitalfremskaffelse og samt finansielle investeringer. Det supplerende stof er typisk erhvervsnyheder om de finansielle markeder, aktieanalyser, analyser af renteutviklingen og udviklingen på boligmarkedet, oftest i et globalt perspektiv. Der skal indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog."*

Det supplerende stof skal udvælges, således at det sammen med kernestoffet medvirker til opfyldelsen af de faglige mål. Stoffet skal perspektivere og uddybe kernestoffet og udvide elevernes horisont på området.

3 Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

De didaktiske principper for faget er i læreplanen beskrevet som følger:

"I finansiering arbejdes der med aktuelle og virkelighedsnære problemstillinger, hvor virksomheder analyseres ud fra en helhedsorienteret synsvinkel.

Det induktive undervisningsprincip er centralt i bestræbelserne på at udfordre eleverne på deres kompetencer i faget. Det deduktive undervisningsprincip anvendes ved korte og målrettede forløb, hvor der er fokus på at formidle fagets teori; begreber, modeller, modelforudsætninger og begrænsninger.

Der lægges vægt på, at eleverne udfordres på deres evne til konvergent såvel som divergent tænkning, at de udfordres i forhold til at kunne anvende de digitale muligheder på en hensigtsmæssig måde. Der lægges desuden vægt på, at eleverne udfordres i forhold til deres internationale udsyn. Der skal lægges afgørende vægt på, at den enkelte elev får mulighed for selvstændigt at formidle faglige problemstillinger, herunder fremføre faglige ræsonnementer. I tilrettelæggelsen inddrages elevernes viden, kundskaber og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almen dannende sider."

I finansiering arbejdes der med løsning af de finansielle problemer set fra virksomhedens synsvinkel. Der arbejdes med beskrivelse af virksomhedernes finansielle adfærd og beslutninger. Desuden arbejdes med modeller, der beskriver finansielle sammenhænge og giver anvisning på effektiv beslutningstagning. Det er grundlæggende for tilrettelæggelsen af undervisningen, at eleverne arbejder med såvel en shareholder og en stakeholder tilgang i forståelsen af effektiv beslutningstagning.

Det er gennem den induktive tilgang til undervisningen, at eleverne i særlig grad udfordres på deres faglige-, digitale-, innovative og globale kompetencer. Den induktive tilgang lægger desuden op til, at eleverne får mulighed for mere selvstændigt at arbejde med faglig formidling og konstruktion af faglige ræsonnementer. PBL tilrettede forløb er et eksempel på, hvordan det induktive undervisningsprincip kan praktiseres.

Det er karakteristisk for et metodetungt fag som finansiering, at der er behov for undervisning med afsæt i stoffet; fagets teori. Det er gennem den deduktive tilgang til undervisningen eleverne i særlig grad udfordres på deres faglige viden og færdigheder. Et klassisk deduktivt forløb i faget omfatter præsentation af en model og dets teorigrundlag efterfulgt af øvelsesopgaver. Det vil typisk være opgaver, der har fokus på at skabe modelforståelse, herunder forståelse for modellernes teknikaliteter, muligheder og begrænsninger.

Elevernes indflydelse på undervisningen skal integreres i hele forløbet, såvel hvad angår valg af supplerende stof, samspil med andre fag, tilrettelæggelse af de sammenhængende forløb, valg af arbejdsformer i øvrigt som ved valg af undervisningsmaterialer. Det er afgørende, at eleverne gennem undervisningsåret opnår forståelse af, hvordan de mest aktivt og effektivt tilegner sig ny viden. Eleverne skal således sideløbende med, at der arbejdes for at nå de faglige mål, udvikle deres personlige kvalifikationer gennem en øget bevidsthed om egen læreproces.

3.2 Arbejdsformer

Det fremgår af læreplanen, at *"I undervisningen skal der anvendes afvekslende og elevaktiverende arbejdsformer, således at eleverne får muligheder for at analysere, dokumentere, formidle og diskutere eller vurdere problemer og løsninger. Der skal være progression i anvendelsen af arbejdsformer frem*

mod mere selvstændiggørende og studieforberedende arbejdsformer. Eleverne skal inddrages i planlægning af undervisningen, herunder valg af problemstillinger og arbejdsformer. Inden for 4-8 kernestofområder gennemføres et antal PBL forløb, hvor eleverne mere selvstændigt arbejder ud fra en virkelighedsnær kontekst med identifikation af problemer, opstilling af arbejdsspørgsmål, besvarelse af spørgsmål, præsentation af løsninger og refleksioner over eget arbejde. Undervisningen omfatter endvidere arbejde med øvelser med udgangspunkt i afgrænsede finansielle problemer med givne svarmuligheder og små cases med mere åbne problemstillinger.”

Variation og progression

I finansiering vil variationen i undervisningen omfatte forskellige arbejdsformer i det mundtlige og skriftlige arbejde med udgangspunkt i forskellige typer af faglige problemstillinger og forskellige grader af elevdeltagelse.

Den faglige progression i undervisningen følger af, at de faglige problemstillinger udvides, at der arbejdes med flere genstandsfelter, og at konteksten bliver mere kompleks og virkelighedsnær.

Den læringsmæssige progression følger af, at undervisningen tilrettelægges med stigende grad af elevstyring; mindre stilladsering i tilrettelæggelsen. PBL-forløb er eksempel på undervisningsforløb, der giver mulighed for at inddrage eleverne i planlægningen af undervisningen, herunder valg af problemstillinger og arbejdsformer.

Klassiske forløb med øvelsesopgaver

Det er et grundtræk for undervisningen i finansiering, at eleverne træner deres viden og færdigheder gennem øvelsesopgaver. Det er konstruerede opgaver, hvor problemet er afgrænset og løsningsmetoden er givet. Det er opgaver, hvor der kun er én rigtig løsning. Opgaverne er ofte simple beregninger i tilknytning til det aktuelle kernestof. Det er almindeligt accepteret, at øvelsesopgaverne er nyttige til at træne eleverne i teknisk anvendelse af fagets modeller og til at give eleverne en forståelse af modellerens muligheder og begrænsninger.

PBL-forløb/opgaver

Det er ligeledes et grundtræk for undervisningen i finansiering, at der arbejdes med PBL forløb/opgaver. PBL-forløb bygger på virkelighedsnære, måske autentiske, problemstillinger. Det er opgaver, hvor problemet skal fortolkes, der skal vælges en metode, vælges faglige værktøjer og søges information. Der er oftest flere måder at forstå problemet, flere måder at løse opgaven på, og der er altid flere rigtige svar. Det er givet, at PBL-opgaver er nyttige, når eleverne skal udfordres i forhold til deres faglige og studiemæssige kompetencer.

PBL-opgaverne sætter eleverne i situationer, hvor de ikke kun skal lave rutineopgaver, men også skal forholde sig til, reflektere og tilrettelægge deres eget arbejde frem mod en løsning; troværdige svar på det formulerede problem.

Skriftligt arbejde

Det skriftlige arbejde indgår i undervisningen. I forbindelse med det skriftlige arbejde er det vigtigt at bevidstgøre eleverne omkring fagets genrer og de spørgeformer, som anvendes til at initiere disse. En skriftlig dimension kan være med til at fremme undervisningens varierende og progressive karakter. Derudover kan det skriftlige arbejde også styrke den mundtlige dimension.

I de økonomiske fag anvendes generelt følgende spørgeformer:

Økonomisk spørgeform	Konkretiseret
Opstille, beregne, udarbejde m.fl.	Eleverne skal udføre en given behandling af finansielle data.
Karakterisere	Eleverne skal beskrive væsentlige kendsgerninger omkring en virksomhed og den finansielle situation.

Økonomisk spørgeform	Konkretiseret
Redegøre	Eleverne skal give en samlet struktureret fremstilling af kendte finansielle forhold og problemstillinger.
Sammenligne	Eleverne skal påvise ligheder og forskelle mellem undersøgte finansielle forhold.
Forklare	Eleverne skal med brug af faglige termer anskueliggøre et komplekst finansielt forhold, en teori eller en model.
Analysere	Eleverne skal, ved hjælp af fagets metoder og modeller samt gennem undersøgelse og bearbejdning af finansielle informationer udarbejde en systematisk fremstilling af en finansiell problemstilling.
Diskutere	Eleverne skal belyse en finansiell problemstilling ved at sætte faglige synspunkter og argumenter op over for hinanden.
Vurdere	Eleverne skal ud fra faglige kriterier tage stilling til, hvordan undersøgte finansielle forhold må forventes at påvirke virksomhedens udvikling.

Inddragelse af elevernes forforståelse

I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag. Det gælder både fagnære fag og fag fra andre fakulteter. Elevernes viden og kompetencer fra andre fag kan bidrage til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almen- dannende sider.

3.3 It

Det fremgår af læreplanen, at *"It og medier anvendes i undervisningen som fagligt redskab og som støtte for elevernes læreproces i faget. Gennem undervisningen skal eleverne udvikle evnen til at anvende et bredt udsnit af digitale muligheder, herunder indgå i samarbejde med andre i digitale fællesskaber. Undervisningen skal bidrage til at udvikle elevernes evne til på reflekteret vis at udvælge, analysere og vurdere information. Endelig skal undervisningen bidrage til, at eleverne udvikler en kritisk tilgang til internettets teknologi og kommunikationsformer."*

It og medier fylder meget i undervisningen i finansiering, dels som værktøj i arbejdet med de økonomiske modeller og dels som redskab for læreprocesserne i undervisningen. Gennem undervisningen skal faget bidrage til at udvikle elevernes digitale dannelse; analytisk, kritisk og kreativ forståelse af it og medier.

Regnearket er det centrale værktøj i forbindelse med løsning af økonomiske opgaver. Regnearkets styrke ligger i programmets let tilgængelige og alligevel avancerede faciliteter. Regnearket indgår i undervisningen i forbindelse med behandlingen af økonomiske data; herunder udarbejdelse af simuleringer, følsomhedsanalyser, præsentationer og rapporter, økonomisk modellering m.fl.

Der er mange frit tilgængelige informationer på nettet om og af virksomhederne og deres adfærd og økonomiske situation. Det giver gode muligheder for at eksplicere mange af de teorier og modeller der arbejdes med i finansiering. Det giver desuden gode muligheder for at inddrage virkelighedsnære problemstillinger, eksempelvis i forbindelse med PBL-forløb.

Der er et stort udbud af frit tilgængelige undervisningsplatforme og netbaserede applikationer, der kan understøtte læreprocesserne i faget. Det giver bl.a. gode muligheder for at kommunikere, samarbejde, videndele og løbende vejlede eleverne. Det giver endvidere gode muligheder for at arbejde med virkelighedsnære formater og genrer.

3.4 Samspil med andre fag

A læreplanen fremgår det, at *"Dele af kernestoffet og det supplerende stof kan vægtes og behandles under hensyn til samspil med matematik, international økonomi eller virksomhedsøkonomi"*.

Ved samspil med andre fag flyttes fokus til en fælles problemstilling eller et fælles genstandsfelt, som man ønsker at fordybe sig i. Fagene indgår med deres teori i den grad, de egner sig til at formulere løsninger på problemstillingerne eller i den grad fagets teori egner sig til at forklare de fænomener, eleverne skal beskrive.

Samspil mellem fagene kan ud fra en didaktisk synsvinkel være relevant med henblik på at forbedre læringskvaliteten eller læringseffektiviteten. Finansiering kan på mange måder være med til, i et samspil med andre fag, at forbedre kvaliteten og effektiviteten i undervisningen.

4 Evaluering

4.1 Løbende evaluering

Det fremgår af læreplanen, at *“Gennem individuel vejledning, brug af interne prøver og tilbagemeldinger på faglige aktiviteter skal eleverne undervejs i det samlede forløb bibringes en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. Grundlaget for evalueringen skal være de faglige mål. Der skal desuden gennemføres aktiviteter, som får eleverne til selv at reflektere over faglig udvikling. Specielt i forbindelse med PBL forløb inddrages aktiviteter, som stimulerer den individuelle og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen. I tilbagemeldinger på skriftlige og mundtlige aktiviteter skal der ske en fokuseret vejledning med præcise anvisninger på forbedringer vedrørende anvendelse af fagets teori og faglige ræsonnementer.”*

Den løbende evaluering skal dels forholde sig til elevens kompetenceudvikling i forhold til de faglige mål og dels forbedre undervisningen. Endvidere skal den løbende evaluering forholde sig generelt til elevens læringsituation, arbejdsindsatsen, arbejdsbyrden, undervisningens tilrettelæggelse, elevernes indflydelse, holdets arbejds måder og lærerens indsats.

Tilbagemeldinger skal ske med en fokuseret vejledning og præcise anvisninger på, hvordan eleverne, den enkelte elev, kan forbedre anvendelsen af fagets teori og faglige ræsonnementer.

4.2 Prøveformer

Det fremgår af læreplanen, *“Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af et PBL forløb fra undervisningen, jf. pkt. 3.2., og en opgave med et antal bilag. Opgaverne med bilag sendes til censor forud for prøvens afholdelse.*

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 30 minutters forberedelsestid. Eksaminationen er todelt. Den ene del består af eksaminandens korte præsentation, 5 til 7 minutter, af et selvvalgt PBL forløb fra undervisningen suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator. Anden del tager udgangspunkt i den trukne opgave og former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator. Eksaminationstiden fordeles ligeligt mellem de to dele.

Den enkelte opgave må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold. Et opgavesæt skal i al væsentlighed dække de faglige mål og kernestoffet.”

En god prøveafvikling forudsætter generelt at eksaminationsgrundlaget er i orden. Eksamensopgaverne skal indeholde et ukendt bilagsmateriale med et antal spørgsmål i tilknytning hertil. Eksamensopgaverne vil derfor normalt indeholde mindre artikler, grafer, oversigter og lignende.

Spørgsmålene til opgaverne skal lægge op til, at eksaminanden får lejlighed til at demonstrere evnen til at anvende sin faglige viden. Spørgeformerne skal være kendte fra undervisningen. Ligeledes er det væsentligt, at spørgsmålene er opbygget med stigende taksonomi.

Det anbefales, at eksamensopgaverne forsynes med en overskrift, der angiver kernestofområde(rne). Ligeledes er det væsentligt, at det udleverede bilagsmateriale er aktuelt, og at det er tilpasset længden af forberedelsestiden, således at ca. halvdelen af forberedelsestiden bruges til at sætte sig ind i bilagsmaterialet, og den anden halvdel bruges til at disponere svarene på de stillede spørgsmål. Der kan være mange informationer i tabeller, grafer, oversigter og lign. Det skal der tages hensyn til, når et bilagsmaterialets omfang skal vurderes. I øvrigt er det væsentligt, at bilagsmaterialets læsbarhed er af en sådan kvalitet, at eksaminanden i forberedelsestiden ikke hæmmes af ulæselige artikler, tabeller eller grafer og uvedkommende tekst.

Den ene del af den mundtlige prøve omfatter eksaminandens korte præsentation af ét selvvalgt PBL forløb fra undervisningen. Censor er forud for eksamen, via undervisningsbeskrivelsen i faget, blevet orienteret om de PBL-forløb, eleverne har arbejdet med.

Eksaminanden har 5-7 minutter til præsentationen og må derfor fokusere på de centrale analyser og konklusioner fra PBL-forløbet. I sin præsentation af et selvvalgt PBL-forløb kan eleven anvende følgende ramme:

Præsentation

1. Hvilke faglige problemer/problemstillinger arbejdede du med i forløbet? Hvorfor var problemet interessant, væsentligt? (heri kan der indgå en meget kort præsentation af virksomheden - altså konteksten).
2. Hvad var løsningen på problemet/problemstillingen? Hvis ikke du kom frem til en løsning kan du præcisere, hvorfor det ikke var tilfældet og hvad du kunne gøre for at løse problemet.
3. Hvilke faglige metoder og værktøjer anvendte du for at løse problemet, og hvad betød de for resultaterne? Herunder kort, hvordan du gennemførte informationssøgningen?

Evt.
4. Hvilke faglige mål var i spil i forløbet?

Efter eksaminandens oplæg stiller eksaminator uddybende spørgsmål der tager afsæt i elevens præsentation. Disse spørgsmål er således ikke forberedte af hverken eksaminand eller eksaminator. Den anden del tager udgangspunkt i den trukne opgave og former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator.

4.3 Bedømmelseskriterier

I læreplanen beskrives bedømmelseskriterierne sådan: *"Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1. Der afgives én samlet karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation."*

Karakteren fastsættes af censor og eksaminator i forening i overensstemmelse med reglerne i bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse. Karakteren meddeles efterfølgende eleven, gerne med en kort begrundelse.

4.3.1 Oversigt over karakterskalaen

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende	Karakteren 12 gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.
7	God	Karakteren 7 gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.
02	Tilstrækkelig	Karakteren 02 gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.

4.3.2 Eksempel på karakterbeskrivelser for mundtlig prøve

Karakter	Vejledende beskrivelse
12	Samtalen er udtømmende i forhold til fagets mål. Eleven strukturerer, formidler fagligt stof, formulerer faglig argumentation og demonstrerer faglige færdigheder med få uvæsentlige mangler. Eleven kan med ingen eller få uvæsentlige mangler diskutere og vurdere finansielle problemstillinger med anvendelse af fagets teori i en virkelighedsnær og international kontekst.
7	Samtalen opfylder fagets mål med en del mangler. Eleven strukturerer, formidler fagligt stof, formulerer faglig argumentation og demonstrerer faglige færdigheder med en del mangler. Eleven kan, med en del mangler og i nogen grad diskutere samt vurdere finansielle problemstillinger med anvendelse af fagets teori i en virkelighedsnær og international kontekst.
02	Samtalen er den minimalt acceptable i forhold til fagets mål. Eleven strukturerer, formidler fagligt stof, formulerer faglig argumentation og demonstrerer faglige færdigheder på et acceptabelt minimum. Eleven kan på et acceptabelt minimum i ringe grad diskutere og vurdere finansielle problemstillinger med anvendelse af fagets teori i en virkelighedsnær og international kontekst.

STYRELSEN FOR

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

STYRELSEN FOR